

Veiligheidsregio
Drenthe

Plan van Aanpak Weerbaar Drenthe

INLEIDING

Vooraf

Dit Plan van Aanpak Weerbaar Drenthe is opgesteld op verzoek van het Algemeen Bestuur (vergadering 11 december 2024). Vervolgstappen zijn bespreking in het Dagelijks Bestuur (vergadering 13 maart 2025) en vaststelling in het Algemeen Bestuur (vergadering 2 april 2025). Auteur is het Hoofd Risicobeheersing a.i. namens directie VRD.

Risico's en dreiging

Flexibiliteit, veerkracht en weerbaarheid zijn thema's die centraal staan in de beleidsvisie 2025-2028. De Veiligheidsregio bereidt zich voor door zelf minder kwetsbaar te zijn om anderen te kunnen blijven helpen en ondersteunen. De inzet richt zich op de eigen bedrijfscontinuïteit en op de risico's zoals die in het risicoprofiel zijn gedetecteerd en vastgelegd. Ook gemeenten en partners werken aan vermindering van de eigen kwetsbaarheid en versterking van de maatschappelijke weerbaarheid.

Eén van de dreigingen, de gevolgen van geopolitieke spanningen, heeft in het bijzonder aandacht gekregen. Dat is zichtbaar geworden in diverse initiatieven in het land, waaronder de brief van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid aan alle burgemeesters in Nederland, van 6 december 2024. In deze brief doet de Nationaal Coördinator een oproep aan alle burgemeesters om een bijdrage aan weerbaarheid te leveren. Deze brief wordt wel geduid als de "WAT" brief; een "HOE" brief wordt voor de zomer verwacht.

Samen optrekken

Weerbaarheid is een collectieve opgave. In diverse documenten wordt gesproken over een "whole of society" vraagstuk. Het impliceert dat overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven en individuen voor en met elkaar verantwoordelijk zijn. Ieder met een eigen verantwoordelijkheid voor het eigen aandeel en collectief voor de samenhang en het gezamenlijke belang. Dat kan alleen bereikt worden als gebruik gemaakt wordt van elkaars sterkten.

In dit perspectief heeft het Algemeen Bestuur gevraagd om dit Plan van Aanpak. Een plan om samen op te trekken (gemeenten, VRD en partners) en tot een acceptabele weerbaarheid in Drenthe te komen, tegen de risico's die gedetecteerd zijn en tegen de gevolgen van geopolitieke dreiging in bijzonder. Daarmee is het een gezamenlijk plan, met een begeleidende rol voor de VRD-organisatie.

WEERBAARHEIDSOPGAVE

NCTV: december 2024

In het document “Weerbaarheidsopgave: versterken van weerbaarheid in het licht van militaire en hybride dreigingen” structureert de NCTV de weerbaarheidsopgave in twee sporen en zes pijlers:

Spoor 1: Maatschappelijke Weerbaarheid

- Pijler 1: Het beschermen van vitale en andere belangrijke processen in de samenleving
- Pijler 2: Een parate en veerkrachtige samenleving
- Pijler 3: Het overeind houden van de Nederlandse democratie, rechtsstaat en overheid
- Pijler 4: Een weerbare economie

Spoor 2: Militaire paraatheid

- Pijler 5: Het beschermen en verdedigen van het eigen en bondgenootschappelijke grondgebied
- Pijler 6: Het waarborgen van civiele ondersteuning aan de krijgsmacht bij de uitoefening van de militaire taak

In bijlage 1 is een samenvatting opgenomen van de het NCTV document.

Drentse weerbaarheidsopgave

Het is evident dat de weerbaarheidsopgave zoals die door de NCTV geformuleerd is, een collectieve opgave is voor de maatschappij (whole of society) en dat alle betrokkenen daaraan een bijdrage moeten leveren. Er is ook niet een eenduidig geformuleerd te bereiken “eindniveau”. Weerbaarheid is in zekere zin een fluïde begrip.

In Drenthe pakken we deze handschoen op. We gebruiken de voorzet bij de verdere uitwerking van activiteiten die zijn beschreven in de aanpak in het volgende hoofdstuk. Het accent ligt op de pijlers 1, 2 en 6. Pijler 1 richt zich met name op de continuïteit van onze organisaties en voorzieningen (fysiek en digitaal), voedselvoorziening en gezondheidszorg. Pijler 2 focust op communicatie en alertering, het bieden van burger-handelingsperspectieven en het opzetten van noodsteunpunten (resilience points). Pijler 6 kan vooral gezien worden als een signaal dat waar in vreedstijd defensie haar derde taak (civiele ondersteuning) uitoefent, bij escalatie de rollen zullen omdraaien en de samenleving met mensen en middelen bijdraagt aan de militaire taak. Denk bijvoorbeeld aan opvang, gewondenzorg, beveiligingstaken en logistiek.

AANPAK

Aansluiten op beweging en kansen

Er is volop beweging rond de opgave weerbaarheid. Een aanpak voor en in Drenthe staat daar niet los van. Op ministerieel niveau wordt er veel aandacht aan gegeven, het Veiligheidsberaad geeft opdrachten via de RCDV en in de Vakraad Risico- en Crisisbeheersing wordt gezocht naar gezamenlijkheid, verbinding en uitwisseling. Er zijn regionale initiatieven met een mooi voorbeeld van Veiligheidsregio Utrecht. Onze directe Noordelijke buurregio's werken ook aan hun plannen. De politie treft landelijke voorbereidingen, met een vertaling naar Noord-Nederland. We zijn erbij aangesloten.

De Drentse aanpak moet dan ook verbonden zijn en blijven met wat er om ons heen gebeurt. De aanpak moet gepaard gaan met een permanent bewustzijn van ontwikkelingen in het land en daarop flexibel kunnen inspelen. Gestructureerd werken aan weerbaarheid op de thema's van het risicoprofiel en tevens concrete resultaten neerzetten waar dat kan (kansen pakken). Denk bijvoorbeeld aan het opzetten van weerbaarheid-steunpunten, het inzichtelijk maken van netwerkstructuren en het vastleggen van de website WeerbaarDrenthe.nl (reeds gedaan).

Samenwerken: gezamenlijke uitgangspunten

In Drenthe werken we samen aan deze opgave vanuit de volgende uitgangspunten:

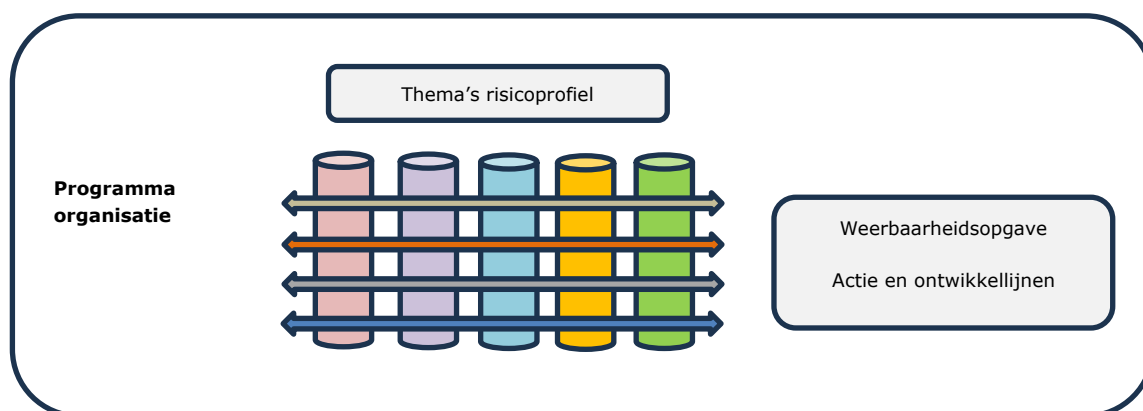
- Het versterken van de maatschappelijke weerbaarheid is een gezamenlijk vraagstuk. Gezien de situatie doet de VRD een aanbod om de gezamenlijke aanpak te begeleiden.
- We benutten de kracht van samenwerking. Als iets 1 x 12 kan worden gedaan, heeft dat de voorkeur boven 12 x 1. Mensen, tijd en geld zijn immers schaars.
- De overheid stimuleert de burger zodat hij de eerste 72 uur zelfredzaam dan wel samenredzaam is (naoberschap).
- Bij de uitvoering zoeken we naar samenhang met de aanpak van de regio's Fryslân en Groningen en de aanpak van de politie op die schaal.
- Gemeenten en ketenpartners dragen bij aan het programma door capaciteit te leveren.
- Het verhogen van de weerbaarheid in Drenthe kost geld, gemeenten en ketenpartners dragen daar financieel aan bij.
- AOV-ers en gemeentesecretarissen worden actief betrokken bij de ontwikkeling van het programma.
- Er vindt een versnelling plaats van de uitvoering van de beleidsvisie van de VRD op dit thema.

Programmastructuur

Naar analogie van de aanpak in Utrecht werken we in een programmastructuur: "Programma Weerbaar Drenthe". We richten ons op de thema's van het risicoprofiel met bijzondere aandacht voor de gevolgen van geopolitieke dreiging. Lopende activiteiten (in lijnwerk of projecten) worden gecontinueerd en verbonden met de weerbaarheidsopgave. Die verbinding vindt plaats door middel van actie- en ontwikkellijnen. Deze worden gevoed met de "WAT" en "HOE" brieven en gerelateerde documenten (bijvoorbeeld de NCTV/Defensie presentatie van 24 januari 2025).

De programmastructuur dient om de onderlinge samenhang te borgen. Het te vormen programmateam geeft richting aan de actie- en ontwikkellijnen. Deze lijnen worden bemenst met collega's van gemeenten, veiligheidsregio en partnerorganisaties. Met de provincie vindt overleg plaats over samenwerking. Het programma start dus met de vormgeving van de actie en ontwikkellijnen. Naar analogie van het Utrechtse voorbeeld zijn eerste verkenningen gedaan, waarbij ook reeds suggesties vanuit het diner-pensant zijn meegenomen.

Programmastructuur grafisch weergegeven:

Concrete stappen

Weerbaarheid vraagt niet alleen om plannen maar juist ook om concrete maatregelen, te starten zodra dat kan. Zo werkt de VRD aan de eigen bedrijfscontinuïteit en cyberveiligheid. Ook andere organisaties zijn daarmee bezig en gemeenten zoeken op dit thema de verbinding. De aansturing van het programma en de actie- en ontwikkellijnen dient gericht te zijn op het treffen van concrete maatregelen. Daarnaast willen we parallel aan het programma op drie praktische zaken starten met het nemen van concrete maatregelen:

- Het inrichten van een netwerk van noodsteunpunten (zoals bijvoorbeeld brandweerkazernes en dorpshuizen). Spreiding van locaties die bij uitval van vitale infrastructuur kunnen dienen als steunpunt voor logistieke en distributie vraagstukken en een informatie- en contactfunctie kunnen zijn. Het gaat om het voorzien in primaire behoeften.
- Het in beeld brengen van het bredere maatschappelijke netwerk dat mogelijke kan worden ingezet voor burgerhulpverlening en veiligheids- en gezondheidstaken. Aansluiten op de totstandbrenging van landelijke netwerkkaarten (NIPV).
- Bewustwording vergroten bij andere organisaties. Gericht ondersteunen van directies en managementteams op het vraagstuk weerbaarheid en de betekenis daarvan voor hun organisaties. Nauwe relatie met communicatie. Mogelijke samenwerking met opleidingsinstituten.

ORGANISATIE

Bestuurlijk opdrachtgeverschap

Het bestuurlijk opdrachtgeverschap is belegd bij het Dagelijks Bestuur. Zo werken we binnen bestaande structuren en behoeft democratische legitimatie geen nadere afspraken. Het Dagelijks Bestuur verleent mandaat voor de uitvoering van het programma aan het programmateam (opdrachtnemer).

Opdrachtnemerschap/programmamateam

Het opdrachtnemerschap is opgedragen aan de directeur van de VRD. De directeur legt over de uitvoering van het programma bestuurlijk verantwoording af. De directeur benoemt een programmamanager en stelt een programmateam samen, bestaand uit een goede mix van collega's vanuit gemeenten, VRD en ketenpartners. Komen tot een gezamenlijk programmateam vraagt om commitment van de directies van gemeenten, VRD en ketenpartners.

De bemensing van de actie en ontwikkelijnen vindt plaats vanuit het programmateam. Het programmateam doet een verzoek aan deelnemende partijen, die naar redelijkheid en billijkheid personele capaciteit om niet beschikbaar maken. Daar waar dat stagneert zullen in samenspraak met opdrachtnemer andere mogelijkheden verkend worden en bestuurlijk geagendeerd worden.

Werkwijze, overlegstructuur, communicatie

Het programmateam buigt zich over de werkwijze, de overlegstructuur en de communicatie over programma, voortgang en resultaten. Het programmateam draagt zorg voor goede aansluiting met de reguliere overleggrema (Algemeen en Dagelijks Bestuur, Ambtskring, AOV-overleg, Directie/MT VRD) ten behoeve van informatieverstrekking en consultatie.

Het is belangrijk op voorhand te onderkennen dat de uitvoering van het programma meebeweegt op de ontwikkelingen in het geopolitieke krachtenveld en de (regionale) samenleving. Het programmateam heeft daarom ook de vrijheid nodig mee te bewegen en steeds te bewaken of het programma "in de goede dingen blijft voorzien" of dat bijstelling nodig is. Onderdeel daarvan is ook een tijdige (bestuurlijke) opschaling om bestuurlijke verantwoording te kunnen blijven afleggen.

TIJD EN MIDDELEN

Doorlooptijd programma

Verwachting is dat het programma een doorlooptijd van meerdere jaren zal kennen om uitvoering te kunnen geven aan de actie en ontwikkelijnen. Vooralsnog wordt uitgegaan van circa twee jaar. Na afronding blijft weerbaarheids-waakzaamheid onderdeel van het reguliere werk van alle actoren in de samenleving en dus ook van onze organisaties.

Het jaar 2025 wordt gebruikt om het programma in te richten, beeldvorming en actieplannen op orde te brengen en lopende initiatieven te continueren. Tevens worden concrete stappen gezet op de drie onderwerpen die eerder zijn benoemd. Ook is het belangrijk dat we ons met concrete maatregelen richten op de eigen bedrijfscontinuïteit en de continuïteit van de crisisorganisatie. Het jaar 2026 gebruiken we voor de (overige) acties en ontwikkelingen die voortvloeien uit het programma. Afhankelijk van de voortgang en maatschappelijke ontwikkelingen vindt eventueel een vervolg in 2027 plaats.

Middelen

Personele inzet

Beoogd is om de personele inzet voor het programmateam en de uitvoering van de actie en ontwikkelijnen primair uit het eigen personeelsbestand te regelen. Daar waar bij de uitvoering van het programma blijkt dat dat niet kan volstaan, zullen nadere afspraken moeten worden gemaakt.

Materiële kosten

Materiële kosten voor het programma zijn beperkt, maar kunnen voor de uitvoering van de actie en ontwikkelijnen fors oplopen. Zoals voor de inrichting van noodsteunpunten. De verwachting is dat hier door het Rijk aan wordt bijgedragen.

Ook op andere gebieden zullen financiële inspanningen gevraagd worden. Denk aan het borgen van de bedrijfscontinuïteit en redundantie van faciliteiten. Primair dragen organisaties de eigen lasten en trachten we door samen op te trekken de lasten beperkt te houden.

Eerst bij de verdere uitwerking zullen kosten inzichtelijk worden. De omvang daarvan en de toedeling zijn dan onderwerp van gesprek, waarbij verschillende financieringskeuzes mogelijk zijn.

Bijlage 1: Samenvatting weerbaarheidsopgave NCTV (Ministers J&V en Defensie)

1. Vitaliteitsopgave

- energie, (mobiele) communicatie, internet, GEO systemen robuust en meervoudig redundant
- beschikbaarheid transport-infra (spoor, lucht, wegen, water, havens, zee)
- noodzorg, voedsel, drinkwater (voorbereiding op schaarste en verdeling)
- digitale verdediging
- slagvaardige, wendbare, schaalbare gezondheidszorg
- opvang van grote groepen mensen
- blijven functioneren van arbeidsmarkt, onderwijs, media

2. Parate en veerkrachtige samenleving

- communicatieopgave, handelingsperspectieven bij ontwrichting van de samenleving
- redundantie in communicatiesystemen (bereikbaarheid vd burger en crisispartners)
- inrichten van een landelijk platform
- burgerhulpverlening vormgeven, versterken jongerenparticipatie
- handelingsperspectief schuilen en evacueren

3. Overeind houden democratie, rechtsstaat, overheid

- antwoord op destabilisatie, desinformatie etc. (ondermijning rechtsorde door extremisme, polarisatie etc.), voornamelijk op nationaal niveau
- lokaal overheidsdienstverlening en democratische processen borgen, gezag en openbare orde handhaven
- redundantie van informatie en communicatievoorzieningen
- versterking van de crisisstructuur en crisisbesluitvorming (aansluiting op andere partners bij meervoudige of gestapelde scenario's)
- informatie-uitwisseling faciliteren

4. Weerbare economie

- kunnen blijven voorzien in voedsel, energie en gezondheidszorg
- motor achter inzet van de krijgsmacht (voorrang defensie- en veiligheidsindustrie)
- vooral landelijke aanpak (maar wat kunnen we lokaal/regionaal?)

5. Bescherming grondgebied

- van bijstand van defensie naar (civiele) bijstand aan defensie
- acceptatie van en begrip voor behoeften defensie (communicatieopgave)
- dienmodel en reservistenbestand (resources uitbreiden); samenwerking werkgevers
- analoge alternatieven voor digitale systemen

6. Civiele ondersteuning aan de krijgsmacht

- beschikbaar maken van infrastructuur/transport heeft consequenties voor import, export en logistiek
- (prioritair) beschikbaar maken van voedsel, gezondheidszorg, energie, communicatie
- organisatie van schaarste-verdeling (arbeid, voorzieningen, goederen); inzetten op publiek-private samenwerking